

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ

ક્રિમિનલ અપીલ (અગેન્સ્ટ કન્વિક્શન) નં. ૯૯૫/૨૦૧૩

સાથે

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૬૫/૨૦૧૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ બેલા એમ. ત્રિવેદી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સોનિયા ગોકાણી

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	
૩.	શું લોર્ડશીપ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબળ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	

લાલાભાઈ મોહનભાઈ નાયક અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય સામાવાળા(ઓ)

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા વતી શ્રી ધર્મેશ દેવનાની, એ.પી.પી.
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી શ્રી એવ.વી. નાયર (૫૬૦૨)

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ બેલા એમ. ત્રિવેદી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સોનિયા ગોકાણી

તારીખ ૧૬/૦૮/૨૦૧૭

કોમન ઓરલ જજમેન્ટ

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ બેલા એમ. ત્રિવેદી)

૧. બંને અપીલો બીજા એડિશનલ સેશન્સ જજ, પંચમહાલ, ગોધરા દ્વારા સેશન્સ કેસ નં. ૧૮૪/૨૦૦૮ અને સેશન્સ કેસ નં. ૧૧૮/૨૦૦૮ માં આપવામાં આવેલા તારીખ ૨૪.૦૧.૨૦૧૧ ના એક્સમાન ચુકાદા અને હુકમમાંથી ઉદ્ભવતી હોવાથી, તેમને એકસાથે સાંભળવામાં આવી હતી અને આ સંયુક્ત ચુકાદો લખવામાં આવી રહ્યો છે.

૨. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૮૮૫/૨૦૧૩ એ સેશન્સ કેસ નં. ૧૮૪/૨૦૦૮ માંથી ઉદ્ભવે છે, જેના દ્વારા સેશન્સ કોર્ટે આરોપી-અપીલકર્તા લાલાભાઈ મોહનભાઈ નાયકને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે તકસીરવાન ઠેરવ્યા છે અને તેમને આજીવન કેદની સજા તથા રૂ. ૧,૦૦૦/-

નો દંડ અને દંડ ન ભરે તો વધુ એક મહિનાની સખત કેદની સજા ફટકારી છે. જ્યારે, અપીલકર્તા-રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૬૫/૨૦૧૧ એ સેશન્સ કેસ નં. ૧૧૯/૨૦૦૯ માંથી ઉદ્ભવે છે, જેના દ્વારા સેશન્સ કોર્ટે સહ-આરોપી-સામાવાળા મોહનભાઈ ધનજીભાઈ નાયકને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૧૧૪ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનામાંથી નિર્દોષ છોડી મુકેલ છે.

૩. હાલની અપીલોને દોરી જતી ટૂંકી હકીકતો એ છે કે, ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ, તારીખ ૨૬.૦૩.૨૦૦૯ ના રોજ, ફરિયાદી ભીખીબેન નરનભાઈ નાયકે રાજગઢ પોલીસ સ્ટેશનમાં એવા આક્ષેપ સાથે ફરિયાદ નોંધાવી હતી કે, તારીખ ૨૬.૦૩.૨૦૦૯ ના રોજ સવારના આશરે ૦૮:૦૦ વાગ્યે, તેમના ભાઈ દશરથ અને એક લાલાભાઈ મોહનભાઈ નાયક મજૂરી કામે ગયા હતા અને તેઓ સાંજના આશરે ૦૬:૦૦ વાગ્યે પરત આવ્યા હતા. રાત્રિના આશરે ૦૮:૩૦ વાગ્યે, જ્યારે તેમના ભાઈ તેમના ઘરની બહાર ખાટલા પર બેઠા હતા, ત્યારે સદર લાલાભાઈ ત્યાં આવ્યા અને તેમના ભાઈ દશરથને તેમની સાથે તેમના ઘરે આવવા કહ્યું. રાત્રિના આશરે ૧૦:૧૫ વાગ્યે, સદર લાલાભાઈ દશરથભાઈને ગાળો આપતા આપતા આવ્યા. તે દશરથભાઈને પૂછી રહ્યા હતા કે તેમણે ઉછીના લીધેલા નાણાં શા માટે પરત આપતા નથી. ફરિયાદમાં વધુમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે, તે સમયે તેમના પડોશીઓ ઈસુબભાઈ પઠાણ અને તેમનો પુત્ર મહેબૂબ ઈસુબભાઈ પઠાણ હાજર હતા અને તેમણે તેઓને ઝઘડો ન કરવા કહ્યું

હતું. છતાં, લાલાભાઈ ઉશ્કેરાઈ ગયા અને તેમના પિતા મોહનભાઈએ દશરથભાઈને પકડી રાખ્યા અને સદર લાલાભાઈએ દશરથભાઈના માથા પર 'કોશ' (ખોદવા માટે વપરાતું તીક્ષ્ણ અણીવાળું સાધન) ના ઘા માર્યા, જેના પરિણામે દશરથભાઈનું સ્થળ પર જ મૃત્યુ નીપજ્યું. ત્યારબાદ આરોપીઓ ત્યાંથી ભાગી ગયા હતા.

જ. ફરિયાદીની ફરિયાદ રાજગઢ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે આરોપીઓ લાલાભાઈ અને મોહનભાઈ સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ અને ૧૧૪ તથા બોમ્બે પોલીસ એક્ટની કલમ ૧૩૫(૧) હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે ફર્સ્ટ ઈન્ફોર્મેશન રિપોર્ટ સી.આર. નં. ૪૪/૨૦૦૯ તરીકે રજીસ્ટર કરવામાં આવી હતી. એવું જણાય છે કે આરોપી લાલાભાઈ નાસતો ફરતો હતો, અને તેથી, તપાસ કરનાર અધિકારીએ, તપાસ પૂર્ણ થતાં, શરૂઆતમાં જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ ફર્સ્ટ ક્લાસ, ઘોઘંબાની કોર્ટમાં માત્ર આરોપી મોહનભાઈ સામે ચાર્જશીટ રજૂ કરી હતી, જે ક્રિમિનલ કેસ નં. ૩૧૧/૨૦૦૯ તરીકે રજીસ્ટર થયો હતો. આરોપી લાલાભાઈની ત્યારબાદ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને તેથી, સંબંધિત તપાસ કરનાર અધિકારીએ તે જ કોર્ટ સમક્ષ લાલાભાઈ વિરુદ્ધ પૂરક ચાર્જશીટ રજૂ કરી હતી, જે ક્રિમિનલ કેસ નં. ૪૭૪/૨૦૦૯ તરીકે રજીસ્ટર થઈ હતી. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળના ગુનાની સુનાવણી કરવાની સત્તા સેશન્સ કોર્ટ પાસે હોવાથી, બંને કેસો સેશન્સ કોર્ટ, પંચમહાલ ગોધરા ખાતે કમિટ કરવામાં આવ્યા હતા (ટૂંકમાં 'ટ્રાયલ કોર્ટ'). ટ્રાયલ કોર્ટે આંક-૬ થી બંને

આરોપીઓ સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ અને ૧૧૪ તથા બોમ્બે પોલીસ એક્ટની કલમ ૧૩૫ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે આક્ષેપનામું (ચાર્જ) ફરમાવ્યું હતું. બંને આરોપીઓએ ગુનાનો સ્વીકાર ન કર્યો હોય અને કેસ ચલાવવાની માંગણી કરી હોય, ટ્રાયલ ચલાવવામાં આવી હતી.

૫. ફરિયાદપક્ષે તેનો કેસ સાબિત કરવા માટે દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રજૂ કરવા ઉપરાંત ૧૧ સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી. ફરિયાદપક્ષના પુરાવા પૂર્ણ થતાં, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ બંને આરોપીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા, જેમાં બંને આરોપીઓએ તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આક્ષેપોનો ઇનકાર કર્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે તેમને કેસમાં ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યા છે. ટ્રાયલ કોર્ટે, રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી, આક્ષેપિત સંયુક્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, આરોપી લાલાભાઈને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે તકસીરવાન ઠેરવ્યા હતા, જ્યારે સહ-આરોપી મોહનભાઈને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા.

૬. અપીલકર્તા-આરોપી લાલાભાઈ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૯૫/૨૦૧૩ નો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પટાડિયા ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પર કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું હતું અને મજબૂત રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા સાક્ષીઓમાંથી કોઈને પણ પ્રત્યક્ષદર્શી

સાક્ષી કહી શકાય નહીં. તેમના જણાવ્યા મુજબ, ફરિયાદી ભીખીબેન તેમના ઘરમાં બેઠા હતા અને તેમણે આરોપી લાલાભાઈને મૃતક દશરથભાઈને ઈજાઓ પહોંચાડતા જોયા ન હતા. તેમણે વધુમાં ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે તેમણે કોર્ટ સમક્ષ અગત્યના મુદ્દાઓ પર તેમના નિવેદનમાં સુધારા કર્યા હતા જે તેમણે પોલીસ સમક્ષના તેમના નિવેદનમાં કહ્યા ન હતા. અન્ય સાક્ષીઓના પુરાવા સંબંધે, ખાસ કરીને ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૬ ઈસુબાઈ અને તેમના પુત્ર ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૭ મહેબૂબભાઈ સંબંધે, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કોર્ટ સમક્ષની તેમની જુબાની અને પોલીસ સમક્ષ આપેલા તેમના નિવેદનોમાં ઘણા વિરોધાભાસો હતા, અને તેઓ માત્ર આકસ્મિક સાક્ષીઓ (ચાન્સ વિટનેસ) હતા, જેમના પુરાવા સાવચેતીપૂર્વક વાંચવા જોઈએ. આ સંદર્ભમાં તેમણે સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા 'બેબી ઉર્ફે સેબાસ્ટિયન વિ. સર્કલ ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ', એ.આઈ.આર. ૨૦૧૬ એસ.સી. ૩૬૭૧ પર આધાર રાખવા પ્રયાસ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે ઘટનાસ્થળે સદર સાક્ષીઓની હાજરી સંતોષકારક રીતે સમજાવવામાં આવી ન હોવાથી, તેમની જુબાનીઓ શંકાસ્પદ બની જાય છે. તેમણે ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૮ નરનભાઈ મગનભાઈ નાયક, જેઓ ફરિયાદી ભીખીબેનના પતિ થાય છે અને ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૯ નરવતભાઈ કાલુભાઈ નાયક, જેઓ મૃતકના ભાઈ થાય છે તેમના પુરાવા તરફ પણ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું હતું અને રજૂઆત કરી હતી કે જોકે તેઓ પ્રશ્નગત ઘટનાના પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓ

ન હતા, છતાં ટ્રાયલ કોર્ટે તેમને પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી તરીકે ગણવામાં ગંભીર ભૂલ કરી હતી.

૭. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પટાડિયાના જણાવ્યા મુજબ, તપાસ કરનાર અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલી તપાસમાં ઘણી ક્ષતિઓ હતી, કારણ કે આરોપી લાલાભાઈ પાસેથી કબ્જે કરવામાં આવેલ મુદ્દામાલ 'કોશ' ને ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં પરીક્ષણ માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો અને તેના પર લોહીના કોઈ ડાઘ મળી આવ્યા ન હતા. વધુમાં, સેરોલોજીકલ રિપોર્ટ (આંક-૫૦) મુજબ, આરોપી મોહનભાઈના કપડાં પરથી મળી આવેલા લોહીનું બ્લડ ગ્રુપ 'ઓ' ગ્રુપનું હતું. તેથી, તેમના જણાવ્યા મુજબ, આરોપી લાલાભાઈને આક્ષેપિત ગુના સાથે જોડતો કોઈ પ્રત્યક્ષ પુરાવો ભાગ્યે જ હતો. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પટાડિયાએ, જોકે, ટ્રાયલ કોર્ટના આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમનું સમર્થન કર્યું હતું જ્યાં સુધી તેમાં આરોપી મોહનભાઈને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા.

૮. સામાવાળા-રાજ્ય તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદી ભીખીબેને આક્ષેપિત ઘટના બન્યા પછી તરત જ તે અંગેની ફરિયાદ નોંધાવી હતી અને તેમના કથન પર અવિશ્વાસ કરવાનું કોઈ કારણ નથી, ખાસ કરીને જ્યારે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ નોંધાયેલી તેમની જુબાની અને તેમણે નોંધાવેલી ફરિયાદની વિગતોમાં કોઈ વિસંગતતા જોવા મળતી નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદી-ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૫ ઉપરાંત,

ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં. નં. ૬, ૭, ૮ અને ૯ એ પણ આક્ષેપિત ગુનો કેવી રીતે બન્યો હતો તે અંગે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે અને તેથી, માત્ર તે સાક્ષીઓ ફરિયાદીના સગાં અને પડોશીઓ હોવાના કારણે તેમના પુરાવા ફગાવી શકાય નહીં. તેમણે વધુમાં ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે આરોપી મોહનભાઈની હાજરી અને આક્ષેપિત ગુનામાં તેમની ભૂમિકા ફરિયાદપક્ષ દ્વારા સંપૂર્ણપણે સાબિત થઈ હતી, જોકે, સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા તેમની વિરુદ્ધ તેનું ખોટું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે.

૯. વર્તમાન કેસમાં, એ બાબત વિવાદસ્પદ નથી કે મૃતક દશરથભાઈનું અવસાન પીએમ નોટ (આંક-૧૧) માં દર્શાવ્યા મુજબ માથાની ઈજાઓના કારણે થયું હતું. ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૧ ડો. પારસભાઈ શ્રીમાંગીલાલ, જેમણે મૃતક દશરથભાઈનું પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું હતું, તેમણે મૃતકને થયેલી ઈજાઓ વિશે અને તેમના મૃત્યુનું કારણ ખોપરી પર સખત અને બુઝા પદાર્થ વડે હુમલો કરવાથી માથાની ઈજાના કારણે થયેલ ન્યુરોહેમરેજિક શોક હોવા વિશે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું. ઉલટતપાસમાં, તેમણે જણાવ્યું હતું કે લોખંડની કોશ વડે આવી ઈજાઓ શક્ય હતી. આથી, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા યોગ્ય રીતે સાબિત થયું હતું કે મૃતક દશરથભાઈનું કુદરતી મૃત્યુ થયું ન હતું પરંતુ સાપરાધ ઈજાઓના કારણે મૃત્યુ થયું હતું, જે સામાન્ય સંજોગોમાં મૃત્યુ નીપજાવવા માટે પૂરતી હતી.

૧૦. આક્ષેપિત ઘટનામાં આરોપી લાલાભાઈની સંડોવણી સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે ફરિયાદી ભીખીબેનની આંક-૩૧ પર તપાસ કરી હતી, જેમણે

તેમની ફરિયાદ (આંક-૩૨) ને સંપૂર્ણ સમર્થન આપ્યું હતું. તેમણે ફરિયાદમાં કરેલા આક્ષેપો અને કોર્ટ સમક્ષના તેમના પુરાવામાં ભાગ્યે જ કોઈ વિસંગતતા છે. જોકે, તેમની ઉલટતપાસમાં, એવું સૂચન કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે, આક્ષેપિત ઘટના સમયે, તેઓ તેમના ઘરની અંદર હતા અને તેમણે પ્રત્યક્ષ બનાવ જોયો ન હતો, પરંતુ તેમણે સદર સૂચનનો સ્પષ્ટપણે ઇનકાર કર્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે તેઓ ત્યાં જ હાજર હતા અને તેમણે જોયું હતું કે આરોપી મોહનભાઈએ તેમના ભાઈ દશરથભાઈને પકડી રાખ્યા હતા અને આરોપી લાલાભાઈએ તેમના માથા પર ઘા માર્યા હતા.

૧૧. એ નોંધવું જરૂરી છે કે તેમની ફરિયાદમાં, તેમણે જણાવ્યું હતું કે તેમના પડોશીઓ ઈસુબાઈ પઠાણ અને તેમના પુત્ર મહેબૂબભાઈ પઠાણ હાજર હતા અને જ્યારે આરોપી લાલાભાઈ મૃતકને ગાળો આપી રહ્યા હતા ત્યારે તેમણે મુખપાઠ/વચ્ચે પડવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો.

૧૨. સદર ઈસુબાઈ પઠાણને આંક-૩૪ પર ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૬ તરીકે અને મહેબૂબભાઈ પઠાણને આંક-૩૫ પર ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૭ તરીકે તપાસવામાં આવ્યા હતા. તે બંનેએ જણાવ્યું હતું કે મૃતક દશરથભાઈને આરોપી લાલાભાઈ દ્વારા કોશનો ઘા માથા પર મારવામાં આવ્યો હતો, જેના પરિણામે તેમનું મૃત્યુ થયું હતું. અલબત્ત, આ બંને સાક્ષીઓએ જણાવ્યું છે કે, તે સમયે આરોપી મોહનભાઈ એક બાજુ ઊભા હતા. તેમણે સદર મોહનભાઈ દ્વારા કરાયેલા કોઈ પ્રત્યક્ષ કૃત્ય વિશે જણાવ્યું નથી. તેમ છતાં, તે બંનેએ આરોપી

લાલાભાઈએ કઈ રીતે કોશ વડે મૃતક દશરથભાઈના માથા પર ઈજાઓ પહોંચાડી હતી તે ભૂમિકા વિશે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે.

૧૩. ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૮ નરનભાઈ મગનભાઈ નાયક, જેઓ ફરિયાદીના પતિ થાય છે, અને ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૯ નરવતભાઈ કાલુભાઈ નાયક, જેઓ મૃતકના ભાઈ થાય છે તેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને સંપૂર્ણ સમર્થન આપ્યું છે. બંને પક્ષ દ્વારા તેમની યોગ્ય રીતે ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હતી, જોકે, તેમાંથી બંને પક્ષને ઉપયોગી થાય તેવી કોઈ નોંધપાત્ર બાબત બહાર લાવી શકાઈ ન હતી.

૧૪. ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં.-૧૧ તપાસ કરનાર અધિકારી શાલાભાઈ મુળાભાઈ પરમારને આંક-૪૫ પર તપાસવામાં આવ્યા હતા. તેમણે પોતાના દ્વારા કરવામાં આવેલી તપાસ વિશે અને આરોપી વ્યક્તિઓની ધરપકડ તેમજ તેમની સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરવા વિશે જુબાની આપી હતી.

૧૫. ઉપરોક્ત પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લેતા, એ સ્પષ્ટપણે જણાઈ આવે છે કે ફરિયાદપક્ષે સંબંધિત સાક્ષીઓ એટલે કે ફરિયાદી, તેમના પતિ, તેમના ભાઈ, તેમના પડોશીઓ વગેરેની તપાસ કરીને આરોપી લાલાભાઈ સામેના આક્ષેપો સફળતાપૂર્વક સાબિત કર્યા છે, જેમની હાજરી આક્ષેપિત ઘટના સમયે અને ઘટના બન્યા પછી તરત જ ખૂબ સ્વાભાવિક હતી. જોકે, અપીલકર્તા લાલાભાઈના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પટાડિયાએ ફરિયાદપક્ષના કેસને ફગાવી દેવા માટે તેમની જુબાનીમાં કેટલીક નાની વિસંગતતાઓ પર આધાર રાખવા પ્રયાસ કર્યો હતો,

પરંતુ તેમાં કોઈ તથ્ય નથી. કોર્ટ સમક્ષ સાક્ષીઓની જુબાનીમાં આવી વિસંગતતાઓ ખૂબ સ્વાભાવિક છે. દરેક વિસંગતતાને મોટો વિરોધાભાસ કહી શકાય નહીં.

૧૬. આ તબક્કે, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા 'એ. શંકર વિ. કર્ણાટક રાજ્ય', એ.આઈ.આર. ૨૦૧૧ એસ.સી. ૨૩૦૨ માં કરવામાં આવેલા અવલોકનોને ટાંકવું લાભદાયી રહેશે, જે આ મુજબ વાંચવામાં આવે છે: "૧૭. તમામ ફોજદારી કેસોમાં, સામાન્ય અવલોકન ભૂલોના કારણે સાક્ષીઓની જુબાનીમાં સામાન્ય વિસંગતતાઓ થવી સ્વાભાવિક છે, જેમ કે, સમય વીતી જવાના કારણે અથવા ઘટના સમયે આઘાત અને ભય જેવી માનસિક સ્થિતિના કારણે સ્મૃતિભ્રંશની ભૂલો. જ્યાં વિગતો છુપાવવી એ વિરોધાભાસ સમાન હોય, સાક્ષીની સત્યતા વિશે ગંભીર શંકા ઊભી કરતી હોય અને અન્ય સાક્ષીઓ પણ કોર્ટમાં જુબાની આપતી વખતે ભૌતિક સુધારા કરતા હોય, તેવા પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકવો સુરક્ષિત નથી. જોકે, સામાન્ય બાબતો પરના નાના વિરોધાભાસો, અસંગતતાઓ, શણગાર કે સુધારાઓ જે ફરિયાદપક્ષ કેસના મુખ્ય ભાગને અસર કરતા નથી, તેને એવો આધાર બનાવી શકાય નહીં જેના પર પુરાવાઓને સંપૂર્ણપણે રદબાતલ કરી શકાય. કોર્ટે સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા વિશે પોતાનો અભિપ્રાય બાંધવો પડે છે અને તેની જુબાની વિશ્વાસ ઉત્પન્ન કરે છે કે કેમ તે અંગેનો નિષ્કર્ષ નોંધવો પડે છે. "અતિશયોક્તિઓ સ્વયં પુરાવાને નાજુક બનાવતી નથી. પરંતુ જ્યારે વિશ્વસનીયતાની કસોટી પર ચકાસવા માટે તમામ

પુરાવાઓને મૂકવામાં આવે ત્યારે ફરિયાદપક્ષના કથનને પરખવા માટે તે એક પરિબળ બની શકે છે." તેથી, સાક્ષીના નિવેદનોમાં માત્ર નજીવા ફેરફારોને સુધારા તરીકે ગણાવી શકાય નહીં કારણ કે તે સાક્ષી દ્વારા અગાઉ આપેલા નિવેદનની વિગતવાર રજૂઆત હોઈ શકે છે. "બિનજરૂરી વિગતો જે સાક્ષીની વિશ્વસનીયતાને કોઈપણ રીતે નુકસાન પહોંચાડતી નથી તેને લોપ (ઓમિશન) અથવા વિરોધાભાસ તરીકે લેબલ કરી શકાય નહીં." ભૌતિક વિગતોમાં જે લોપ વિરોધાભાસ સમાન બને છે, એટલે કે, ટ્રાયલ અથવા ફરિયાદપક્ષ કેસના મુખ્ય ભાગને ભૌતિક રીતે અસર કરે છે, તે સાક્ષીની જુબાનીને અવિશ્વસનીય બનાવવા પાત્ર બનાવે છે. જ્યાં લોપ એ વિરોધાભાસ સમાન હોય, સાક્ષીની સત્યતા વિશે ગંભીર શંકા ઊભી કરતો હોય અને પુરાવાને સ્વીકાર્ય બનાવવા માટે અન્ય સાક્ષીઓ પણ કોર્ટ સમક્ષ ભૌતિક સુધારા કરતા હોય, તો આવા પુરાવા પર આધાર રાખવો સુરક્ષિત નથી."

૧૭. વર્તમાન કેસમાં, અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, તમામ મહત્વના સાક્ષીઓની ઝીણવટપૂર્વક ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હોવા છતાં, બચાવ પક્ષ તેમની વિશ્વસનીયતા ઘટાડવામાં નિષ્ફળ રહ્યો હતો. તેમની જુબાનીમાં નાની વિસંગતતાઓ ફરિયાદપક્ષના મુખ્ય કેસને અસર કરતી ન હતી. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી પટાડિયા દ્વારા એવી દલીલ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં. નં. ૬ અને ૭ પડોશીઓ હોવાથી અને ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં. નં. ૫, ૮ અને ૯ મૃતક દશરથભાઈના સગાં હોવાના કારણે, આરોપીને

ખોટી રીતે ફસાવવાની શક્યતા હતી, આ કોર્ટને તેમાં કોઈ તથ્ય જણાવું નથી. એવું કહી શકાય નહીં કે સાક્ષીઓના પુરાવા માત્ર એટલા માટે ફગાવી દેવા જોઈએ કારણ કે તેઓ મૃતક દશરથભાઈના સગાં કે પડોશીઓ હતા. સર્વોચ્ચ અદાલતે 'સુંદર સિંઘ વિ. ઉત્તરાંચલ રાજ્ય', (૨૦૧૦) ૧૦ એસ.સી.સી. ૬૧૧ ના કેસમાં ઠરાવ્યું છે કે માત્ર સાક્ષીઓ મૃતકના સગાં-સંબંધિઓ હોવાના કારણે, તેમને રસ ધરાવતા સાક્ષી (ઇન્ટરેસ્ટેડ વિટનેસ) કહી શકાય નહીં અને તેમના પુરાવાઓને રસ ધરાવતા સાક્ષી તરીકે જોઈ શકાય નહીં. વર્તમાન કેસમાં, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા સાક્ષીઓના પુરાવાઓ સંતોષકારક અને વિશ્વસનીય જણાયા હોવાથી, કોર્ટ પાસે તેમના પુરાવા પર અવિશ્વાસ કરવાનું કોઈ કારણ નથી.

૧૮. એ સત્ય છે કે તપાસ કરનાર અધિકારી દ્વારા તપાસ કરવામાં કેટલીક ક્ષતિઓ થઈ છે કારણ કે તેમણે મુદ્દામાલની વસ્તુ ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી (એફ.એસ.એલ.) માં પરીક્ષણ માટે મોકલી ન હતી. રેકૉર્ડ પર એવું દર્શાવવા માટે પણ કંઈ નથી કે તપાસ કરનાર અધિકારીએ ઘટનાસ્થળેથી લોહીના નમૂના અને કંટ્રોલ્ડ સેમ્પલ એકત્રિત કર્યા હતા અને તેને પરીક્ષણ માટે એફ.એસ.એલ. માં મોકલ્યા હતા. જોકે, તપાસમાં ક્ષતિ અથવા તપાસ કરનાર અધિકારીની બેદરકારીનો લાભ આરોપીને આપી શકાય નહીં, ખાસ કરીને જ્યારે ફરિયાદપક્ષે વિશ્વસનીય અને સચોટ મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરીને વ્યાજબી શંકાથી પર આરોપી લાલાભાઈનો વાંક સાબિત કર્યો હોય.

૧૯. 'પારસ યાદવ વિ. બિહાર રાજ્ય', (૧૯૯૯) ૨ એસ.સી.સી. ૧૨૬ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે જો તપાસ એજન્સી દ્વારા બેદરકારીથી કે અન્યથા ક્ષતિ અથવા લોપ કરવામાં આવ્યો હોય, તો ફરિયાદપક્ષના પુરાવા વિશ્વસનીય છે કે નહીં તે શોધવા માટે આવી ક્ષતિઓ સિવાય તેનું પરીક્ષણ કરવું જરૂરી છે. અધિકારીઓનું દૂષિત વર્તન અદાલતો દ્વારા પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આડે આવવું જોઈએ નહીં, અન્યથા યોજનાપૂર્વક કરાયેલી દુષ્ટોતા કાયમી થઈ જશે અને ફરિયાદી પક્ષને ન્યાયથી વંચિત રહેવું પડશે.

૨૦. ઉપરોક્ત તથ્યાત્મક અને કાનૂની પરિસ્થિતિના પ્રકાશમાં, આ કોર્ટને એવું માનવામાં કોઈ સંકોચ નથી કે ફરિયાદપક્ષે અપીલકર્તા લાલાભાઈનો વાંક વ્યાજબી શંકાથી પર સાબિત કર્યો હતો અને ટ્રાયલ કોર્ટે તેમને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે યોગ્ય રીતે તકસીરવાન ઠેરવ્યા છે.

૨૧. અપીલકર્તા-રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૪૬૫/૨૦૧૧ નો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, જોકે વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી પટેલ દ્વારા એવું સબમિટ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી મોહનભાઈને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં ભૂલ કરી છે, આ કોર્ટ સદર રજૂઆત સ્વીકારવામાં અસમર્થ છે. એ સત્ય છે કે ફરિયાદી ભીખીબેને તેમની ફરિયાદમાં તેમજ કોર્ટ સમક્ષની તેમની જુબાનીમાં એવો આક્ષેપ કર્યો હતો કે આરોપી મોહનભાઈએ મૃતક દશરથભાઈને પકડી રાખ્યા હતા અને આરોપી લાલાભાઈએ

તેમના પર ઘા માર્યા હતા, પરંતુ ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં. નં. ૬ અને ૭ એ આરોપી મોહનભાઈ વિરુદ્ધ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું. ફરિયાદપક્ષે સાક્ષી નં. નં. ૬ અને ૭ બંનેએ જણાવ્યું હતું કે આરોપી મોહનભાઈએ કોઈ પ્રત્યક્ષ કૃત્ય કર્યું ન હતું અને તેઓ માત્ર એક બાજુ ઊભા હતા, અને તે માત્ર આરોપી લાલાભાઈ જ હતા, જેમણે મૃતક દશરથભાઈના માથા પર ઘા માર્યા હતા. સંજોગો અનુસાર, આક્ષેપિત ગુના માટે આરોપી મોહનભાઈને દોષિત ઠેરવવા માટે માત્ર ફરિયાદી ભીખીબેનના પુરાવા પર આધાર રાખવો એ જોખમી બાબત ગણાશે.

૨૨. એ પ્રસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે અપીલ અદાલત પાસે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની તેટલી જ વ્યાપક સત્તા છે જેટલી સજા સામેની અપીલમાં છે, તેમ છતાં, જ્યારે બે મતો શક્ય હોય, ત્યારે માત્ર બીજો મત શક્ય હોવાના કારણે અપીલ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદાને રદ કરવો જોઈએ નહીં. વ્યાજબી શંકાથી પર આરોપીનો વાંક સાબિત કરવાની જવાબદારી ફરિયાદપક્ષની છે, જે ફરિયાદપક્ષ સામાવાળા મોહનભાઈ વિરુદ્ધ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું હતું.

૨૩. પરિણામે, આ કોર્ટને આરોપી લાલાભાઈને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં અને આરોપી મોહનભાઈને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ સાથે વંચાણે લેતાં કલમ ૧૧૪ હેઠળના

શિક્ષાપાત્ર ગુનામાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા અથવા ખામી જણાતી નથી.

૨૪. પરિણામ સ્વરૂપ, બંને અપીલો નિષ્ફળ જાય છે અને રદ કરવામાં આવે છે (ડિસ્મિસ કરવામાં આવે છે). સેશન્સ કેસ નં. ૧૮૪/૨૦૦૯ અને સેશન્સ કેસ નં. ૧૧૯/૨૦૦૯ માં વિદ્વાન રજા એડિશનલ સેશન્સ જજ, પંચમહાલ, ગોધરા દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૨૪.૦૧.૨૦૧૧ નો આક્ષેપિત સંયુક્ત ચુકાદો અને હુકમ બહાલ રાખવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ બેલા એમ. ત્રિવેદી)

(ન્યાયમૂર્તિ સોનિયા ગોકાણી)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official

purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.